

O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI
OLIY MAJLISI QONUNCHILIK PALATASI

12-avgust
2026

“Yashil iqtisodiyot va taraqqiyot”

O'zbekiston Respublikasi davlat mustaqilligining 35 yilligi

“MAMLAKATIMIZDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENTNING ROLI”

Respublika ilmiy-amaliy konferensiya

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Bosh muharrir:

Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich

Bosh muharrir o'rinbosari:

Karimov Norboy G'aniyevich

Muharrir:

Qurbonov Sherzod Ismatillayevich

*Elektron nashr. 320 sahifa.
2026-yil, avgust*

Tahrir hay'ati:

Salimov Oqil Umrzoqovich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Abduraxmanov Kalandar Xodjayevich, O'zbekiston Fanlar akademiyasi akademigi
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Rae Kvon Chung, Janubiy Koreya, TDIU faxriy professori, "Nobel" mukofoti laureati
Osman Mesten, Turkiya parlamenti a'zosi, Turkiya – O'zbekiston do'stlik jamiyati rahbari
Axmedov Durbek Kudratillayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Sayfullo Normatovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Kalonov Muxiddin Baxritdinovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Siddiqova Sadoqat G'afforovna, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Xudoyqulov Sadirdin Karimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Maxmudov Nosir, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Samadov Asqarjon Nishonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, professor
Slizovskiy Dimitriy Yegorovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Axmedov Ikrom Akramovich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Eshtayev Alisher Abdug'aniyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xajiyev Baxtiyor Dushaboyevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Hakimov Nazar Hakimovich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Musayeva Shoirazimovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), professor
Ali Konak (Ali Ko'nak), iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor (Turkiya)
Cham Tat Huei, falsafa fanlari doktori (PhD), professor (Malayziya)
Foziljonov Ibrohimjon Sotvoldixo'ja o'g'li, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dots.
Utayev Uktam Choriyevich, O'z.Respub. Bosh prokuraturasi boshqarma boshlig'i o'rinbosari
Ochilov Farkhod, O'zbekiston Respublikasi Bosh prokuraturasi IJQKD boshlig'i
Buzrukxonov Sarvarxon Munavvarxonovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Axmedov Javohir Jamolovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Toxirov Jaloliddin Ochil o'g'li, texnika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), katta o'qituvchi
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), v.b. dots.
Djudi Smetana, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Krissi Lyuis, pedagogika fanlari nomzodi, dotsent (AQSH)
Glazova Marina Viktorovna, Iqtisodiyot fanlari doktori (Moskva)
Nosirova Nargiza Jamoliddin qizi, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Sevil Piriyeva Karaman, falsafa fanlari doktori (PhD) (Turkiya)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon o'g'li, TDIU ITI departamenti rahbari
Ochilov Bobur Baxtiyor o'g'li, TDIU katta o'qituvchisi
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent.

IQTISODIYOT&TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Editorial board:

Salimov Okil Umrzokovich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Abdurakhmanov Kalandar Khodjayevich, Academician of the Academy of Sciences of Uzbekistan
Sharipov Kongiratbay Avezimbetovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Rae Kwon Chung, South Korea, Honorary Professor at TSUE, Nobel Prize Laureate
Osman Mesten, Member of the Turkish Parliament, Head of the Turkey–Uzbekistan Friendship Society
Akhmedov Durbek Kudratillayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Sayfullo Normatovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Abdurakhmanova Gulnora Kalandarovna, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Kalonov Mukhiddin Bakhridinovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Siddikova Sadokat Gafforovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogical Sciences
Khudoykulov Sadirdin Karimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Makhmudov Nosir, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Yuldashev Mutallib Ibragimovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Samadov Askarjon Nishonovich, Candidate of Economic Sciences, Professor
Slizovskiy Dmitriy Yegorovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Mustafakulov Sherzod Igamberdiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Akhmedov Ikrom Akramovich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Eshtayev Alisher Abduganiyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khajiyev Bakhtiyor Dushaboyevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khakimov Nazar Khakimovich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Musayeva Shoira Azimovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Professor
Ali Konak, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor (Turkey)
Cham Tat Huei, Doctor of Philosophy (PhD), Professor (Malaysia)
Foziljonov Ibrokhimjon Sotvoldikhoja ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Utayev Uktam Choriyeich, Deputy Head of Department, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Ochilov Farkhod, Head of DCEC, Prosecutor General's Office of Uzbekistan
Buzrukkhonov Sarvarkhon Munavvarkhonovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Akhmedov Javokhir Jamolovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences
Tokhirov Jaloliddin Ochil ugli, Doctor of Philosophy (PhD) in Technical Sciences, Senior Lecturer
Bobobekov Ergash Abdumalikovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Acting Associate Professor
Judi Smetana, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Chrissy Lewis, Candidate of Pedagogical Sciences, Associate Professor (USA)
Glazova Marina Victorovna, Doctor of Sciences in Economics (Moscow)
Nosirova Nargiza Jamoliddin kizi, Doctor of Philosophy (PhD) in Economic Sciences, Associate Professor
Sevil Piriyeva Karaman, Doctor of Philosophy (PhD) (Turkey)
Mirzaliyev Sanjar Makhamatjon ugli, Head of the Department of Scientific Research and Innovations, TSUE
Ochilov Bobur Bakhtiyor ugli, Senior lecturer at TSUI
Golisheva Yelena Vyacheslavovna, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor.

Ekspertlar kengashi:

Berkinov Bazarbay, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Po'latov Baxtiyor Alimovich, texnika fanlari doktori (DSc), professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, falsafa fanlari doktori (DSc), professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), professor
Xalikov Suyun Ravshanovich, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Rustamov Ilhomiddin, iqtisodiyot fanlari nomzodi, dotsent
Hakimov Ziyodulla Ahmadovich, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Kamilova Iroda Xusniddinovna, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
G'afurov Doniyor Orifovich, pedagogika fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD)
Fayziyev Oybek Raximovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Tuxtabayev Jamshid Sharafetdinovich, iqtisodiyot fanlari bo'yicha falsafa doktori (PhD), dotsent
Xamidova Faridaxon Abdulkarim qizi, iqtisodiyot fanlari doktori, dotsent
Yaxshiboyeva Laylo Abdisattorovna, katta o'qituvchi
Babayeva Zuhra Yuldashevna, mustaqil tadqiqotchi
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Geografiya fanlari doktori, professori
Umirzoqov Ja'sur Artiqboy o'g'li, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent
Zebo Kuldasheva, iqtisodiyot fanlari doktori (DSc), dotsent

Board of Experts:

Berkinov Bazarbay, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Pulatov Bakhtiyor Alimovich, Doctor of Technical Sciences (DSc), Professor
Aliyev Bekdavlal Aliyevich, Doctor of Philosophy (DSc), Professor
Isakov Janabay Yakubbayevich, Doctor of Economic Sciences (DSc), Professor
Khalikov Suyun Ravshanovich, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Rustamov Ilhomiddin, Candidate of Economic Sciences, Associate Professor
Khakimov Ziyodulla Akhmadovich, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Kamilova Iroda Xusniddinovna, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics
Gafurov Doniyor Orifovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Pedagogy
Fayziyev Oybek Raximovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Tukhtabayev Jamshid Sharafetdinovich, Doctor of Philosophy (PhD) in Economics, Associate Professor
Khamidova Faridaxon Abdulkarimovna, Doctor of Economic Sciences, Associate Professor
Yakhshiboyeva Laylo Abdisattorovna, Senior Lecturer
Babayeva Zuhra Yuldashevna, Independent Researcher
Komilova Nilufar Karshiboyevna, Doctor of Geographical Sciences, Professor
Umirzokov Jasur Artiqboy ugli, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor
Zebo Kuldasheva, Doctor of Economic Sciences (DSc), Associate Professor

- 08.00.01 Iqtisodiyot nazariyasi
- 08.00.02 Makroiqtisodiyot
- 08.00.03 Sanoat iqtisodiyoti
- 08.00.04 Qishloq xo'jaligi iqtisodiyoti
- 08.00.05 Xizmat ko'rsatish tarmoqlari iqtisodiyoti
- 08.00.06 Ekonometrika va statistika
- 08.00.07 Moliya, pul muomalasi va kredit
- 08.00.08 Buxgalteriya hisobi, iqtisodiy tahlil va audit
- 08.00.09 Jahon iqtisodiyoti
- 08.00.10 Demografiya. Mehnat iqtisodiyoti
- 08.00.11 Marketing
- 08.00.12 Mintaqaviy iqtisodiyot
- 08.00.13 Menejment
- 08.00.14 Iqtisodiyotda axborot tizimlari va texnologiyalari
- 08.00.15 Tadbirkorlik va kichik biznes iqtisodiyoti
- 08.00.16 Raqamli iqtisodiyot va xalqaro raqamli integratsiya
- 08.00.17 Turizm va mehmonxona faoliyati

Muassis: "Ma'rifat-print-media" MChJ

Hamkorlarimiz: Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti, O'zR Tabiat resurslari vazirligi, O'zR Bosh prokuraturasi huzuridagi IJQK departamenti.

Jurnalning ilmiyligi:

“Yashil” iqtisodiyot va taraqqiyot” jurnali

O'zbekiston Respublikasi
Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar
vazirligi huzuridagi Oliy
attestatsiya komissiyasi
rayosatining
2023-yil 1-apreldagi
336/3-sonli qarori bilan
ro'yxatdan o'tkazilgan.

KIRISH

EKOLOGIK QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISH VA “YASHIL” TARAQQIYOT BORASIDAGI PARLAMENT NAZORATI

Xamzayev Abdushukur Xudoykulovich
O‘zbekiston Respublikasi Oliy Majlisi Qonunchilik palatasidagi
O‘zbekiston ekologik partiyasi fraksiyasining rahbari

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xonimlar va janoblar!

Jahonda kechayotgan iqlim o‘zgarishi, biologik xilma-xillikning qisqarishi, suv resurslari tanqisligi, yerlarning degradatsiyasi va atrof-muhit ifloslanishi kabi ekologik tahdidlar barcha davlatlar oldida umumiy vazifalarni qo‘ymoqda. Bu esa ekologik xavfsizlikni ta‘minlash, tabiiy resurslardan oqilona foydalanish hamda barqaror rivojlanishning huquqiy asoslarini mustahkamlashni davlat siyosatining ustuvor yo‘nalishlaridan biri sifatida belgilashni taqozo etmoqda.

“Yashil” taraqqiyotni ta‘minlash zamon talablariga javob beradigan qonunchilik bazasini shakllantirish, uni muntazam takomillashtirib borish hamda qabul qilingan qonunlar ijrosi ustidan samarali parlament nazoratini ta‘minlash bilan chambarchas bog‘liqdir.

Muhim ijtimoiy, iqtisodiy va siyosiy ahamiyatga ega bo‘lgan ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishga qaratilgan ekologik qonunchilik samaradorligini oshirish muhim omil hisoblanadi.

So‘nggi yillarda Yangi O‘zbekistonda atrof-muhitni muhofaza qilish, ekologik xavfsizlikni ta‘minlash va “yashil” iqtisodiyot tamoyillarini hayotga keng joriy etishga qaratilgan keng ko‘lamli islohotlar amalga oshirilmoqda. Mazkur islohotlarning huquqiy poydevorini mustahkamlash hamda ularning ijrosini ta‘minlashda parlamentning o‘rni va mas‘uliyati tobora ortib bormoqda.

Ekologik xavfsizlikni ta‘minlash va “yashil” taraqqiyotga erishish har qanday davlatning puxta o‘ylangan huquqiy siyosatiga bevosita bog‘liqdir. Shu nuqtai nazardan, so‘nggi yillarda Yangi O‘zbekistonda ekologik sohada qonunchilikni xalqaro standartlar asosida takomillashtirishga qaratilgan tizimli islohotlar amalga oshirilmoqda.

Eng avvalo, 2023-yilda xalqimizning xohish-istaklari asosida qabul qilingan O‘zbekiston Respublikasining yangi tahrirdagi Konstitutsiyasi muqaddimasidagi «mamlakatimizning bebaho tabiiy boyliklarini ko‘paytirishga, hozirgi va kelajak avlodlar uchun asrab-avaylashga hamda atrof-muhit musaffoligini saqlashga astoydil ahd qilib...» degan jumlar ham bu borada mamlakatimiz o‘zining aniq va mustahkam pozitsiyasiga ega ekanini anglatadi. Bundan tashqari, Bosh Qomusimizda ijtimoiy, iqtisodiy huquqlar qatori «ekologik huquq» tushunchasi kiritildi.

Xususan, fuqarolarning qulay atrof-muhitga bo‘lgan huquqi, tabiiy boyliklarni asrab-avaylash hamda kelgusi avlodlar manfaatlarini ta‘minlash davlatning ustuvor vazifalaridan biri sifatida belgilandi.

Keyingi yillarda o‘rmonlardan foydalanish, yaylovlarni muhofaza qilish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini rivojlantirish, ekologik audit, gidrometeorologiya, organik mahsulotlar ishlab chiqarish, ichimlik suvi ta‘minoti hamda suv resurslarini boshqarish sohalarida qabul qilingan qonunlar mazkur yo‘nalishda yaxlit huquqiy tizimni shakllantirishga xizmat qildi.

So‘nggi yillarda mamlakatimizda ekologik qonunchilikni takomillashtirishda quyidagi yo‘nalishlar ustuvorlik kasb etdi:

birinchidan, atrof tabiiy muhitni muhofaza qilish va ekologik xavfsizlikni ta‘minlash;

ikkinchidan, iqlim o‘zgarishi oqibatlarini yumshatish va oldini olish, “yashil” iqtisodiyotni rivojlantirish;

uchinchidan, yerdan foydalanish va muhofaza qilish;

to‘rtinchidan, yer osti boyliklaridan foydalanish va muhofaza qilish;

beshinchidan, suvdan foydalanish va muhofaza qilish;

oltinchidan, o‘simlik dunyosidan foydalanish va muhofaza qilish;

yettinchidan, hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish;

sakkizinchidan, atmosfera havosini muhofaza qilish qonunchiligi;

to‘qqizinchidan, gidrometeorologiya sohasi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

2016–2025-yillarning o'zida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasida 30 ga yaqin qonun qabul qilinib, ular ekologik munosabatlarni huquqiy tartibga solishning zamonaviy tizimini yaratish uchun poydevor bo'ldi.

Jumladan, "Hayvonot dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida", "O'simlik dunyosini muhofaza qilish va undan foydalanish to'g'risida", "O'rmon to'g'risida", "Qayta tiklanuvchi energiya manbalari to'g'risida", "Ekologik audit to'g'risida", "Gidrometeorologiya faoliyati to'g'risida", "Organik mahsulotlar to'g'risida", "Tuproqni muhofaza qilish va uning unumdorligini oshirish to'g'risida", "Ekologik ekspertiza, atrof-muhitga ta'sirni baholash va strategik ekologik baholash to'g'risida", "Issiqxona gazlarining chiqarilishini cheklash to'g'risida"gi yaxlit va yangi tahrirdagi qonunlar hamda Suv kodeksining qabul qilinishi mamlakatimizda ekologik siyosatning huquqiy asoslarini yangi bosqichga olib chiqdi.

Mazkur qonunlar nafaqat tabiiy resurslarni muhofaza qilishning huquqiy mexanizmlarini takomillashtirdi, balki iqlim o'zgarishiga moslashish, "yashil" iqtisodiyotni rivojlantirish, qayta tiklanuvchi energiya manbalarini keng joriy etish, biologik xilma-xillikni asrash hamda ekologik xavfsizlikni ta'minlashga qaratilgan davlat siyosatining huquqiy poydevorini mustahkamladi.

Bugungi kunda ekologik qonunchilikning asosiy vazifasi faqat tabiatni muhofaza qilish bilan cheklanmaydi. U investitsiya siyosatini shakllantirish, resurslardan samarali foydalanish, "yashil" texnologiyalarni rag'batlantirish, iqlim o'zgarishi oqibatlariga moslashish hamda aholining munosib hayot sifatini ta'minlashning muhim huquqiy omiliga aylanmoqda.

Mamlakatimiz xalqaro huquqning teng huquqli subyekti sifatida bir qator xalqaro hujjatlarga qo'shildi.

Xususan:

Qonunchilik palatasi majlislarida hukumat a'zolarining Qonunchilik palatasi deputatlari savollariga javoblarini eshitish — "Hukumat soati";

davlat organlari rahbarlarining o'z faoliyati masalalari yuzasidan axborotini eshitish;

Qonunchilik palatasi tomonidan davlat organlarining mansabdor shaxslariga qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi masalalari yuzasidan parlament so'rovi yuborish;

Qonunchilik palatasining tegishli qo'mitasi tomonidan davlat organlari rahbarlarining axborotini eshitish;

qonun hujjatlarining ijrosi holatini va huquqni qo'llash amaliyotini tegishli qo'mita tomonidan o'rganish hamda qonunosti hujjatlarining qabul qilinishi yuzasidan monitoringni amalga oshirish;

deputatlik so'rovlari yuborish va boshqa shakllarda amalga oshirilmoqda.

O'zbekiston Ekologik partiyasi fraksiyasi va uning deputatlari ham mazkur jarayonlarda faol ishtirok etmoqda.

2025-yil davomida Ekologik partiya fraksiyasi tashabbusi bilan ekologik masalalar yuzasidan 2 marotaba hukumat a'zolarining axboroti eshitildi va davlat organlarining mansabdor shaxslariga 3 marotaba parlament so'rovi yuborildi.

Shu bilan birga, fraksiya yig'ilishlarida sohadagi qonunlar va davlat dasturlarining ijrosi yuzasidan 13 marotaba tegishli mansabdor shaxslarning axborotlari eshitildi.

Hurmatli anjuman ishtirokchilari!

Fraksiyamiz Qonunchilik palatasi deputatlari bilan hamkorlikda kelgusida ekologiya va atrof-muhitni muhofaza qilish sohasidagi qonunlarni tizimlashtirish, qonunlarda huquqiy tartibga solish mexanizmlarini aniq belgilashga qaratilgan qonun loyihalari ustida ish olib bormoqda.

Jumladan:

ekologik qonunchilikni tizimlashtirish va kodifikatsiyalashga qaratilgan O'zbekiston Respublikasi Ekologiya kodeksini maromiga yetkazish;

"Hayvonlarni shafqatsiz munosabatdan himoya qilish to'g'risida"gi qonun loyihasini;

"Atmosfera havosini muhofaza qilish to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Muhofaza etiladigan tabiiy hududlar to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Chiqindilar to'g'risida"gi qonun loyihasini yangi tahrirda;

"Atrof-muhit monitoringi to'g'risida"gi yangi qonun loyihasini ishlab chiqish oldimizda turgan ustuvor vazifalar hisoblanadi.

Hurmatli konferensiya ishtirokchilari!

Xulosa o'rinda aytishimiz mumkinki, Yangi O'zbekistonda ekologik qonunchilikni takomillashtirish va "yashil" taraqqiyotni ta'minlash jarayonida parlament nafaqat qonun qabul qiluvchi oliy vakillik organi, balki qabul qilingan qonunlarning hayotga to'liq va samarali tatbiq etilishi ustidan ta'sirchan nazoratni amalga oshiruvchi muhim konstitutsiyaviy institut sifatida ham alohida o'rin tutadi.

Ishonchim komilki, mazkur xalqaro konferensiya doirasida bildiriladigan ilmiy yondashuvlar, amaliy takliflar va ilg'or tajribalar ekologik qonunchilikni yanada takomillashtirish, o'zaro tajriba almashish hamda barqaror va "yashil" taraqqiyot maqsadlariga erishish yo'lida muhim muvaffaqiyat maydoni bo'lib xizmat qiladi.

E'tiboringiz uchun rahmat!

MUNDARIJA

AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA EKOLOGIK TA'LIM, JAMOATCHILIK ISHTIROKI VA SHAXSIY JAVOBGARLIK: 2025–2026-YILLARDAGI INSTITUTIONAL O'ZGARISHLAR TAHLILI.....	16
Sharipov Kongratbay Avezimbetovich	
BMTNING BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI MILLIY DARAJADA AMALGA OSHIRISH: O'ZBEKISTON TAJRIBASI VA USTUVOR YO'NALISHLAR.....	24
Teshaboyev To'liqin Zakirovich	
YASHIL IQTISODIYOTNI IQTISODIY VA HUQUQIY QO'LLAB-QUVVATLASH, INSTITUTIONAL MEXANIZMLAR VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI.....	31
Abduraxmanova Gulnora Kalandarovna	
TAKOMILLASHTIRISH: YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA TASHKILIY-IQTISODIY MEXANIZMLAR VA O'ZBEKISTON TAJRIBASI	37
Shamsiddin Allayarov	
EKOLOGIYA SOHASIDAGI QONUNCHILIKNI TAKOMILLASHTIRISHNING DOLZARB MASALALARI	45
S. Sh. Utemuratova	
EKOLOGIK BARQARORLIK — YANGI O'ZBEKISTON TARAQQIYOTINING MUSTAHKAM POYDEVORI.....	49
G'afforov X. L.	
MENEJMENT VA BIZNES BOSHQARUVIDA EKOLOGIK, YONDASHUV, ESG TAMOIYILLARI, “YASHIL” STRATEGIYA VA KORPORATIV BOSHQARUV MEXANIZMLARI	58
Qurbonov Sherzod Ismatillayevich	
РОЛЬ ГРУППЫ ДЕПУТАТОВ ЭКОЛОГИЧЕСКОГО ДВИЖЕНИЯ УЗБЕКИСТАНА В ОБЕСПЕЧЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ УСТОЙЧИВОСТИ	65
Алиханов Борий Батирович Сангинов Саидрасул Сайдакпарович	
YASHIL ISLOHOTLARNI AMALGA OSHIRISH HAMDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA YASHIL PARTIYALARNING GLOBAL AHAMIYATI.....	69
Xursanov Kamoljon Erkinjon o'g'li Qo'chqorov Islomjon Nurali o'g'li	
RESPUBLIKAMIZDA EKOLOGIK SIYOSAT VA XAVFSIZLIK MASALALARI.....	73
Raximov Oybek Raimovich Xofizov Baxriddin Turdievich	
AHOLINING EKOLOGIK MADANIYATINI YUKSALTIRISHDA JAMOATCHILIK ISHTIROKI VA TA'LIM IMKONIYATLARI (STEAM YONDASHUVI MISOLIDA).....	76
N. Matkarimova	
O'ZBEKISTONDA YOSHLAR PARLAMENTINI MUHIM DEMOKRATIK INSTITUT SIFATIDA SHAKLLANTIRISH BOSQICHLARI VA ISTIQBOLDAGI REJALAR.....	80
Abdullayev Muxammadqodir Mashxur o'g'li Xushvaqtov Feruzbek Ilxom o'g'li	
СОТРУДНИЧЕСТВО ПАРЛАМЕНТА УЗБЕКИСТАНА С ННО В ПОВЫШЕНИИ ЭКОЛОГИЧЕСКОЙ КУЛЬТУРЫ НАСЕЛЕНИЯ	83
Сангинов Саидрасул Сайдакпарович	
OROLBO'YI MINTAQASIDA «SUV IQTISODIYOTI» VA «YASHIL OBLIGATSIYALAR» (GREEN BONDS) TIZIMINI YANADA RIVOJLANTIRISHDA PARLAMENT NAZORATI VA QONUNCHILIK MEXANIZMLARI (XORAZM VILOYATI MISOLIDA).....	87
Otamuratov Oybek Baxtiyorovich	

INKLYUZIV YONDASHUV ASOSIDA EKOLOGIK TARBIYANI TASHKIL ETISHNING IJTIMOY PEDAGOGIK IMKONIYATLARI	93
Xodjayeva Mohira Mirzahmadovna	
KORXONALARNING BARQAROR RIVOJLANISH TIZIMIDA EKOLOGIK VA IJTIMOY KO'RSATKICHLAR AUDITI.....	97
Akbarov Azizbek Abdusattarovich	
O'ZBEKISTONDA XALQARO BIZNESNING BARQAROR RIVOJINI TA'MINLASHDA MARKETING VA YASHIL INNOVATSIYALARNING ROLI VA AHAMIYATI.....	103
Sayfullayeva Nigora Fayzulla qizi	
TOZA HUDUDDAN YASHIL TAFAKKURGA — EKOLOGIK ISLOHOTLARNING AMALIY NATIJALARI (SURXONDARYO VILOYATI MISOLIDA)	107
Alimardonova Z. M.	
SUV RESURLARIDAN OQILONA FOYDALANISH — BARQAROR TARAQQIYOT OMILI	111
Jo'rayev Komiljon Begmonovich	
Xudoyqulov Avloqul Nurmanovich	
IQLIM O'ZGARISHIGA MOSLASHISH SHAROITIDA SHAHAR VA SANOAT HUDUDLARINI «YASHIL» ZONALASHTIRISHNING HUQUQIY KAFOLATLARI	114
Berdiqulova Munira Faxriddin qizi	
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA XALQARO HUQUQIY STANDARTLARNI O'ZBEKISTON QONUNCHILIGIGA IMPLEMENTATSIYA QILISH: XALQARO MAJBURIYATLAR IJROSI USTIDAN PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH MASALALARI	118
Egamberdiyeva Sevara Baxodir qizi	
EKOLOGIK MASALALARDA PARLAMENTLARARO HAMKORLIK VA XALQARO TAJRIBA ALMASHINUVI	123
Ergasheva Nodira Toxir qizi	
IQLIM O'ZGARISHIGA MOSLASHUV SIYOSATIDA FARG'ONA VILOYATINING YEROSTI SUVLARI MONITORINGI.....	127
Abdulxayev Zoxidjon	
O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK XAVFSIZLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENT NAZORATINING NATIJADORLIGI: INSTITUTSIONAL MEZONLAR.....	132
Saburova Juldizxan Axmetovna	
O'ZBEKISTONDA IQLIM O'ZGARISHINING AMUDARYO HAVZASI VA OROLBO'YI HUDUDIDAGI SUV RESURLARI HAMDA QISHLOQ XO'JALIGIGA TA'SIRI	137
Mamadiyarov Dilshod Uralovich	
Xodjiyev Alisher Kuldashevich	
IQLIM O'ZGARISHINING ZAYTUN NAVLARINING GULLASHIGA TA'SIRI.....	140
Yormatova D.Y.	
Xaydarkulov S.	
BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI AMALGA OSHIRISHDA PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH	143
Jo'rayeva Shahina Narzullayevna	
IQLIM MUAMMOLARI VA ULARNI YUMSHATISHGA DOIR AMALIY YECHIMLAR.....	146
Mirxoliqova Charos Xabibullaevna	
Qodirova Shahnoza Ziyodulloyevna	
YASHIL BELBOG'LAR NEGA KERAK?.....	149
Yormatova Dilorom Yormatovna	
MAMLAKATIMIZDA EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA PARLAMENTNING ROLI: XOTIN-QIZLAR ISHTIROKI VA JAMOATCHILIK NAZORATI.....	154
Sharipova Diyora Botirovna	

YASHIL IQTISODIYOT SHAROITIDA UZLUKSIZ TA'LIM TIZIMIDA EKOLOGIK MADANIYAT VA KO'NIKMALARNI SHAKLLANTIRISH USULLARI.....	158
Toshturdiyev Nurbek Nurali o'g'li Hakimova Mahbuba	
EKOLOGIK TA'LIM VA TARBIYANI RIVOJLANTIRISHDA ZAMONAVIY PEDAGOGIK YONDASHUVLARNING AHAMIYATI.....	163
Qutlymuratov Baxitbay Xojabayevich	
ARASTUNING ONG VA TABIAT HAQIDAGI TA'LIMOTINING SHARQ FALSAFASIGA TA'SIRI.....	166
Umaraliyeva Gulchexra Baxodirjonovna	
ФОРМИРОВАНИЕ ИНТЕГРИРОВАННОЙ СИСТЕМЫ ESG-ТРАНСФОРМАЦИИ НА ПРЕДПРИЯТИЯХ ПОЛИМЕРНОЙ УПАКОВОЧНОЙ ИНДУСТРИИ: ЭКОНОМИЧЕСКИЕ МЕХАНИЗМЫ И ОЦЕНКА РЕЗУЛЬТАТИВНОСТИ.....	169
Ташпулатов Дильмурад Рустамович	
TALABA-YOŠHLARDA EKOLOGIK-HUQUQIY MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHNING INSTITUTIONAL MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	172
Habibjonov Izzatbek Dilshodjon o'g'li	
MINTAQAVIY EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA O'RMON FONDI IMKONIYATLARIDAN FOYDALANISH HAMDA PARLAMENT NAZORATINI TAKOMILLASHTIRISH.....	177
Egamberdiyev Shaxzod Baxodir o'g'li	
MARKAZIY O'ZBEKISTON SUV QUSHLARI GELMINTOFAUNASINING HUDUDLAR KESIMIDA TAQSIMLANISHI	182
Soliyeva Gulnoza Daniyarovna	
ТЕХНОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ПОЛУЧЕНИЯ ТОФУ ИЗ СОЕВОГО МОЛОКА С ПРИМЕНЕНИЕМ РАЗЛИЧНЫХ КОАГУЛЯНТОВ И ОЦЕНКА ЕГО КАЧЕСТВА	185
Ш. А. Ишниязова Д. Нурвафаева К. О. Додаев	
PARIJ IQLIM BITIMI VA BRM 13-MAQSADINI AMALGA OSHIRISHDA PARLAMENT DIPLOMATIYASI: XALQARO MAJBURIYATLARNING MILLIY QONUNCHILIKKA INTEGRATSIYASI.....	188
Abdullayeva Shahlo Shokir qizi Muitov Davron Sabirovich	
FOND BOZORIDA INVESTORLARNING INVESTITSION XULQ-ATVORINI TAKOMILLASHTIRISHDA MOLIYAVIY SAVODXONLIKNING AHAMIYATI	193
Karimova Nurjahan Olim qizi	
EKOLOGIK MADANIYAT — KELAJAK OLDIDAGI MAS'ULIYAT: AHOLINING EKOLOGIK ONGINI YUKSALTIRISHDA TA'LIM VA TARBIYANING O'RNI.....	197
Rustamova M. M.	
O'ZBEKISTON SHAHARLARIDA KO'KALAMZORLASHTIRISH MUAMMOLARI VA YECHIMLARI: EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA DAVLAT SIYOSATI VA PARLAMENTNING ROLI.....	200
Asomxonova Rayxonaxon Xolova Shoxista Abduvositovna	
O'ZBEKISTONDA EKOLOGIK MADANIYATNI RIVOJLANTIRISHDA FUQAROLIK JAMIYATI INSTITUTLARINING O'RNI.....	204
Dadaboyev Husanboy G'ofurovich	
YOŠHLARDA EKOLOGIK VATANPARVARLIK HISSINI SHAKLLANTIRISHNING NORMATIV-HUQUQIY ASOSLARI	210
Oripov Ahmadjon Muhammadjonovich	

IQLIM O'ZGARISHI VA «YASHIL» IQTISODIYOTNI RIVOJLANTIRISHDA O'ZBEKISTON RESPUBLIKASI OLIY MAJLISINING HUQUQIY HAMDA INSTITUTIONAL FAOLIYATI.....	214
Raxmanov A. M.	
TOG'-KON FAOLIYATINING EKOLOGIK TA'SIRINI BAHOLASH VA KAMAYTIRISHNING ILMIY ASOSLARI	217
Abduniyazov Xusan	
IQLIM O'ZGARISHI VA SUV TANQISLIGI.....	222
Xushvaqtova X. S.	
EKOLOGIK MADANIYATNI YUKSALTIRISHDA PARLAMENT VA FUQAROLIK JAMIYATI HAMKORLIGI: IJTIMOIIY-FALSAFIY TAHLIL.....	226
Alikulov Xusniddin Akbarovich	
IQLIM O'ZGARISHIGA MOSLASHISH VA UNING SALBIY OQIBATLARINI YUMSHATISH	231
Mavlonova Madinabonu	
EKOLOGIK BARQARORLIKNI TA'MINLASHDA O'ZBEKISTON EKOLOGIK PARTIYASI FRAKSIYASI VA MAHALLIY KENGASH DEPUTATLARINING O'RNI.....	234
Elmirzayev Bahrom Toshkentovich	
EKO-KOMPETENTLIKNI RIVOJLANTIRISHDA TA'LIMNING O'RNI VA METODIK YONDASHUVLARI.....	238
Raxmanova Zebiniso Po'latovna Raximov Oybek Raimovich	
РАЗРАБОТКА НАУЧНЫХ ОСНОВ СТРАТЕГИИ ЭКОЛОГИЧЕСКИ УСТОЙЧИВОГО ТРАНСПОРТА	243
Шадиметов Юсуфжан Шадиметович Айрапетов Дмитрий Алексеевич	
ACADEMIC STAFF PERFORMANCE AND HUMAN RESOURCE MANAGEMENT IN MODERN UNIVERSITIES	246
Sultonboyeva Munira Bahodirovna Sultanova Kamila Mukhtorali kizi	
SUG'URTA XIZMATLARI BOZORINI BOSHQARISHGA OID ILMIY YONDASHUVLARNING EVOLYUTSIYASI.....	252
Kurbonov S.A.	
ОРГАНИЗАЦИОННАЯ ГОТОВНОСТЬ ПРЕДПРИЯТИЙ УЗБЕКИСТАНА К ПЕРЕХОДУ К ЗЕЛЁНОЙ ЭКОНОМИКЕ	257
Абдуллаева Одинахон Гайратжон кизи	
ANZUR PIYOZI URUG'LARINING LABORATORIYA SHAROITIDA UNISH XUSUSIYATLARI.....	262
Uzoqova Zubayda Javlijevna Nizomova Maxsuda Usmankulovna	
XIZMATLAR SOHASINI RIVOJLANTIRISHDA RAQAMLI PLATFORMALARNING IQTISODIY SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'NALISHLARI	267
Abdikayumov Bekzod Turdiniyozovich	
YASHIL RAQAMLI INFRATUZILMA VA SUN'IY INTELLEKT ASOSIDA KONTENT TAQSIMLASH TIZIMLARINING BARQAROR IQTISODIY RIVOJLANISHDAGI O'RNI	270
Xujamatova Shaxlo Abdusalom qizi	
AHOLI DAROMADLARINING SHAKLLANISH MANBALARI, TARKIBI VA TAQSIMLANISH MUNOSABATLARI.....	275
Abidova Shahnoza Abduvaliyevna	
TO'QIMACHILIK SANOATINI RIVOJLANTIRISH MEXANIZMINING IQTISODIY SAMARADORLIGI	279
Nurullayeva Mexribon Muratovna	

ЦИФРОВАЯ ТРАНСФОРМАЦИЯ КАК ФАКТОР РАЗВИТИЯ КОНКУРЕНТОСПОСОБНОЙ ТУРИСТИЧЕСКОЙ ЭКОСИСТЕМЫ УЗБЕКИСТАНА.....	283
Абзалова Нозимахон Нодирбек кизи	
INFRATUZILMA LOYIHALARINI TASHABBUSLI BUDJET ORQALI MOLIYALASHTIRISHNING HOZIRGI HOLATI.....	287
Mirzayev Xursanmurod Egamberdiyevich	
LOYIHALARDA RISKLARNI BOSHQARISHNING ZAMONAVIY USULLARI VA ULARNING AHAMIYATI.....	291
Abdukarimova Aziza Hamid qizi	
RAQAMLI TRANSFORMATSIYA SHAROITIDA KORXONALARNING STRATEGIK BARQARORLIGINI TA'MINLASH MEKANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH.....	294
Baymurodov Shoxrux Maxmudovich Dilmurodov Komiljon Ahmad o'g'li	
INFRATUZILMA LOYIHALARINI MOLIYALASHTIRISHDA DAVLAT VA FUQAROLAR SHERIKLIGINI RIVOJLANTIRISH YO'LLARI.....	297
Yarbazarov Shavkat Butayevich	
ЗАРУБЕЖНЫЙ ОПЫТ ОРГАНИЗАЦИОННО-ЭКОНОМИЧЕСКИХ МЕХАНИЗМОВ УПРАВЛЕНИЯ ГОСТИНИЧНЫМ БИЗНЕСОМ И ВОЗМОЖНОСТИ ЕГО АДАПТАЦИИ В УЗБЕКИСТАНЕ.....	300
Нигматова Сугдиена Жалолiddин кизи	
TEMIR YO'L SAMARADORLIGINI OSHIRISHNING XORIJIY TAJRIBASI.....	302
Eshboyev Ulug'bek Farxodovich	
MOLIYAVIY INVESTITSİYALARNI SHAKLLANTIRISHDA RISK, DAROMADLILIK VA LIKVIDLIKNING O'ZARO BOG'LIQLIGI.....	306
Primova Dilafruz To'liqinovna	
O'ZBEKISTON BANK TIZIMIDA KREDIT SKORINGI JARAYONLARIDA SUN'IY INTELLEKT TEXNOLOGİYALARINING QAMROVI VA RIVOJLANISH ISTIQBOLLARI.....	308
Nabiyeva Feruza Odilovna	
O'ZBEKISTONDA BARQAROR RIVOJLANISH MAQSADLARINI MILLIYLASHTIRISHNING TASHKILIY-HUQUQIY VA INSTITUTSIONAL ASOSLARI.....	312
Turopov Yorqin Sharapovich	
TIJORAT BANKLARI INVESTITSİYA PORTFELINI "YASHILLASHTIRISH" VA EKOLOGIK LOYIHALARNI MOLIYALASHTIRISHNI TAKOMILLASHTIRISH ISTIQBOLLARI.....	315
Soliyev Muhammad Umar Baxromjon o'g'li	
HEMIS BILAN INTEGRATSIYALASHGAN INKLYUZIV RAQAMLI TA'LIM PLATFORMASINING IQTISODIY SAMARADORLIGINI INVESTITSİYA QAYTIMI (ROI) ASOSIDA BAHOLASH.....	319
Xolmonov Shodiyor Karshiboyevich	
YASHIRIN IQTISODIYOTNI QISQARTIRISHNING XALQARO TAJIRIBASI VA O'ZBEKISTON UCHUN USTUVOR YO'NALISHLAR.....	321
Afenov Nursultan Nugmatillayevich	
СОВЕРШЕНСТВОВАНИЕ УПРАВЛЕНИЯ ИНФОРМАЦИОННЫМИ ПОТОКАМИ В ЭЛЕКТРОННОЙ ТОРГОВЛЕ ПРОИЗВОДСТВЕННЫХ ПРЕДПРИЯТИЙ НА ОСНОВЕ ЦИФРОВЫХ ПЛАТФОРМ.....	325
Туйчиев Ш. Ш.	
YO'LOVCHI TASHISH SAMARADORLIGINING INSTITUTSIONAL DETERMINANTLARI.....	329
Kurambayev Alisher Saburbayevich	
НОВЫЙ ЗАКОН РЕСПУБЛИКИ УЗБЕКИСТАН «О РЫНКЕ КАПИТАЛА»: ЧТО МЕНЯЕТСЯ ДЛЯ ФИНАНСОВЫХ ИНСТРУМЕНТОВ.....	333
Калбаева Карина Ахметуллаевна	

HUDUDIIY KLASSTER MODELII ASOSIDA MAKTAB MENEJMENTINI MAQBULLASHTIRISH: TAYANCH-RESURS MAKTAB MEXANIZMI VA SAMARADORLIK MEZONLARI.....	336
Rajapova Guldona Usman qizi	
OLIIY TA'LIM MUASSASALARINING RAQAMLI YETUKLIGINI BAHOLASH VA RAQOBATBARDOSHLIGINI OSHIRISH MEXANIZMLARINI TAKOMILLASHTIRISH	339
Kungratov Ilmurod Qo'zibay o'g'li	
OLIIY TA'LIM MUASSASALARIDA INNOVATSION MENEJMENT STRATEGIYALARINING SAMARADORLIGINI OSHIRISH YO'LLARI.....	342
Pulatova Dildora Abdushukurovna	
INVESTITSION FAOLLIKNING IQTISODIIY MAZMUNIGA DOIR NAZARIY QARASHLAR.....	347
Asatova Shahzodaxon Zabixillo qizi	
REZERVUARDAGI BENZINNING PORTLASH UCHUN XAVFLI KONSENTRATSIYALARINI ANIQLASH	350
Xakimov Abror Maksimovich	
MAHALLIIY DAVLAT HOKIMIYATI ORGANLARIDA KADRLAR ZAXIRASINI SHAKLLANTIRISH AMALIYOTI TAHLILI	355
G'aniyev Elyor Sobirjonovich	
NAQD PUL MUOMALASINI QISQARTIRISH VA YASHIRIN IQTISODIYOT KO'LAMINI KAMAYTIRISH: JANUBIIY KOREYA TAJRIBASI VA MAKROFISKAL XULOSALAR.....	361
Shonazarov Ashurali Akabayevich	
SANOAT KORXONALARIDA INNOVATSION BOSHQARUV USULLARI.....	365
Xusanova Malohat Mingnorovna	
IJTIMOIIY SOHADA INNOVASION RIVOJLANISHNI STRATEGIK BOSHQARISH SAMARADORLIGINI KOMPLEKS BAHOLASH	368
Xolmurotov Jahongir Salimbek o'g'li	
KREDIT RISKLARINI BAHOLASH VA MONITORING QILISH USULLARI	370
Asadov Qodirjon Nasirovich	
XIZMAT KO'RSATISH SOHASIDA XODIMLARNI RAG'BATLANTIRISH OMILLARINI KLASSTER TAHLILI ASOSIDA DIFFERENSIATSIYALASH: PILOT TADQIQOT NATIJALARI.....	375
Masharipov Jasur Rozmedovich	
MEHMONXONALARNING ONLAYN REPUTATSIYASINI KOMPLEKS BAHOLASHDA MORI INDEKSIDAN FOYDALANISH	377
Abdulazizova Xushnoza Nayabovna	
SUN'IY INTELLEKT ASOSIDAGI XODIMLAR FAOLIYATINI BAHOLASH TIZIMLARIDA IDROK ETILGAN ADOLATNING O'RNI	380
Akramova Nilufar Becnazar qizi	
O'ZBEKISTONDA SPELEOTURIZM OBYEKTLARINI BOSHQARISH MODELII.....	384
Djalalov Shaxrux Anvarovich	
LOYIHALARNI BOSHQARISHDA SOLIQQA TORTISH VA BUXGALTERIYA HISOBINING AHAMIYATI	387
Pirnazarova Madina Rustam qizi	
TIJORAT BANKLARI TOMONIDAN KICHIK BIZNES SUBYEKTLARINI KREDITLASH AMALIYOTINI TAKOMILLASHTIRISH	389
Sh. Bayramova	
SUN'IY INTELLEKT — TO'QIMACHILIK KORXONASINING TASHKILIIY-TEKNOLOGIK RESURSI SIFATIDA.....	392
Madrahimova Onajon Javlon qizi	
XALQARO MEHNAT BOZORIGA O'RTA BO'G'IN KADRLARNI TAYYORLASHDA DAVLAT-XUSUSIIY SHERIKLIKNING MEXANIZMLARI	394
Masharipov Farrux O'tkirovich	

XALQARO MEHNAT BOZORIGA O'RTA BO'G'IN KADRLARNI TAYYORLASHDA DAVLAT-XUSUSIY SHERIKLIKNING MEXANIZMLARI

Masharipov Farrux O'tkirovich

Toshkent davlat iqtisodiyot universiteti mustaqil tadqiqotchi

Annotatsiya: Mazkur maqolada xalqaro mehnat bozorida talab yuqori bo'lgan o'rta bo'g'in kadrlarni tayyorlashda davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining o'rni va ahamiyati tahlil qilinadi. Unda professional ta'lim tizimi, ish beruvchilar va xususiy ta'lim tashkilotlari o'rtasidagi hamkorlikni rivojlantirish orqali mehnat bozori ehtiyojlariga mos malakali mutaxassislarni tayyorlash masalalari yoritilgan. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklik asosida ta'lim dasturlarini mehnat bozori talablariga moslashtirish, dual ta'limni rivojlantirish, amaliyotga yo'naltirilgan o'quv jarayonini tashkil etish hamda ish beruvchilarning kadrlar tayyorlash jarayonidagi ishtirokini kuchaytirish mexanizmlari ko'rib chiqiladi. Tadqiqotda xalqaro mehnat bozorining o'zgaruvchan talablari, kasbiy kompetensiyalar va zamonaviy mehnat standartlari asosida o'rta bo'g'in mutaxassislarni tayyorlashning tashkiliy-iqtisodiy jihatlarini tahlil qilinadi. Natijada davlat-xususiy sheriklikni samarali tashkil etish orqali kadrlar tayyorlash sifati va bandlik darajasini oshirish, bitiruvchilarning xalqaro mehnat bozorida raqobatbardoshligini kuchaytirish bo'yicha takliflar ishlab chiqiladi.

Kalit so'zlar: xalqaro mehnat bozori, o'rta bo'g'in kadrlar, davlat-xususiy sheriklik, professional ta'lim, dual ta'lim, kasbiy kompetensiya, mehnat bozori talablari, kadrlar tayyorlash, bandlik, raqobatbardoshlik.

Аннотация: В статье анализируются роль и значение механизмов государственно-частного партнерства в подготовке кадров среднего звена, востребованных на международном рынке труда. Рассматриваются вопросы формирования квалифицированных специалистов в соответствии с потребностями рынка труда посредством развития взаимодействия между системой профессионального образования, работодателями и частными образовательными организациями. Особое внимание уделяется механизмам адаптации образовательных программ к требованиям рынка труда, развитию дуального образования, организации практико-ориентированного обучения и повышению участия работодателей в процессе подготовки кадров. В исследовании анализируются организационно-экономические аспекты подготовки специалистов среднего звена с учетом динамично меняющихся требований международного рынка труда, современных профессиональных компетенций и трудовых стандартов. В результате разработаны предложения по повышению качества подготовки кадров и уровня занятости, а также усилению конкурентоспособности выпускников на международном рынке труда посредством эффективной организации государственно-частного партнерства.

Ключевые слова: международный рынок труда, кадры среднего звена, государственно-частное партнерство, профессиональное образование, дуальное образование, профессиональные компетенции, требования рынка труда, подготовка кадров, занятость, конкурентоспособность.

Abstract: This article analyzes the role and significance of public-private partnership mechanisms in training mid-level professionals who are in demand in the international labor market. It examines the development of cooperation among vocational education institutions, employers, and private educational organizations to ensure the preparation of qualified specialists in accordance with labor market requirements. Particular attention is paid to mechanisms for adapting educational programs to labor market needs, developing dual education, organizing practice-oriented training, and strengthening the participation of employers in the training process. The study analyzes the organizational and economic aspects of preparing mid-level specialists in the context of changing requirements of the international labor market, modern professional competencies, and occupational standards. As a result, proposals are developed to improve the quality of workforce training and employment opportunities, as well as to enhance the competitiveness of graduates in the international labor market through effective public-private partnership mechanisms.

Keywords: international labor market, mid-level professionals, public-private partnership, vocational education, dual education, professional competencies, labor market requirements, workforce training, employment, competitiveness.

KIRISH

Bugungi kunda globallashtirish va xalqaro iqtisodiy integratsiya jarayonlarining jadallashuvi mehnat bozorining tarkibiy tuzilishi hamda ish beruvchilarning kadrlarga bo'lgan talablarini sezilarli darajada o'zgartirmoqda. Raqamli texnologiyalarning keng joriy etilishi, ishlab chiqarish jarayonlarining avtomatlashtirilishi, yangi kasb va mutaxassisliklarning shakllanishi natijasida mehnat bozorida zamonaviy kasbiy kompetensiyalarga ega bo'lgan mutaxassislarga ehtiyoj ortib bormoqda. Ayniqsa, ishlab chiqarish, xizmat ko'rsatish, logistika, qurilish, energetika, axborot texnologiyalari va boshqa sohalarda amaliy ko'nikmalarga ega o'rta bo'g'in kadrlarga bo'lgan talabning ortishi ularni tayyorlash tizimini mehnat bozori ehtiyojlari bilan yanada yaqinlashtirishni taqozo etmoqda. Xalqaro mehnat bozorida raqobatbardosh kadrlarni shakllantirishda faqat nazariy bilim berishning o'zi yetarli emas. Zamonaviy ish beruvchilar kasbiy malaka bilan bir qatorda, amaliy ko'nikmalar, raqamli savodxonlik, xorijiy tillarni bilish, jamoada ishlash, muammoli vaziyatlarni hal qilish va yangi texnologiyalarni tez o'zlashtirish qobiliyatiga ega bo'lgan mutaxassislarga ehtiyoj sezmoqda. Shu bois professional ta'lim mazmunini iqtisodiyotning real sektori talablariga moslashtirish, ta'lim muassasalari va ish beruvchilar o'rtasidagi hamkorlikni kuchaytirish hamda o'quvchilarning bevosita ishlab chiqarish jarayonida amaliy tajriba orttirishini ta'minlash muhim ahamiyat kasb etmoqda.

O'zbekistonda ham professional ta'lim tizimini zamonaviy mehnat bozori talablariga mos ravishda takomillashtirishga alohida e'tibor qaratilmoqda. Xususan, O'zbekiston Respublikasi Prezidentining 2024-yil 16-oktabrdagi PF-158-son¹ "Kasbiy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish va xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi Farmoni kasbiy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash tizimini takomillashtirish va xalqaro ta'lim dasturlarini joriy etishga qaratilgan muhim normativ-huquqiy asoslardan biridir. Mazkur hujjatning qabul qilinishi kasbiy ta'lim sifatini oshirish, ta'lim mazmunini zamonaviy talablar asosida yangilash va mutaxassislar tayyorlash tizimini xalqaro mezonlarga yaqinlashtirishning dolzarbligini ko'rsatadi. Shuningdek, davlat-xususiy sheriklikni professional ta'lim tizimiga keng joriy etish mazkur yo'nalishdagi muhim mexanizmlardan biri hisoblanadi. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasining 2026-yil 30-apreldagi 216-son² "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Kasbiy ta'lim agentligi hamda Kasbiy ta'limni rivojlantirish jamg'armasi to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida"gi qarorida kasbiy ta'lim va kasbga o'qitish tizimida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish, texnikumlarda davlat-xususiy sheriklik asosidagi loyihalarni tashkil etish hamda o'rta bo'g'in kadrlarini tayyorlash jarayoniga xususiy sektorni jalb etish bo'yicha takliflar ishlab chiqish vazifalari belgilangan. Davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarining afzalligi shundaki, bunda davlatning institutsional imkoniyatlari va xususiy sektorning moliyaviy, texnologik hamda amaliy salohiyati o'zaro uyg'unlashadi. Xususiy korxonalarni kadrlar tayyorlash jarayoniga jalb qilish orqali o'quv dasturlarini real ishlab chiqarish ehtiyojlariga moslashtirish, zamonaviy uskunalar bilan jihozlangan o'quv-amaliy bazani shakllantirish, mutaxassislarni korxonalarda amaliyot o'tashini kengaytirish va bitiruvchilarni ish bilan ta'minlash imkoniyatlarini oshirish mumkin. Ayniqsa, dual ta'lim mexanizmlarini rivojlantirish orqali ta'lim oluvchining nazariy bilimlari bilan amaliy ko'nikmalarini bir vaqtning o'zida shakllantirish imkoniyati kengayadi.

Xalqaro mehnat bozoriga yo'naltirilgan o'rta bo'g'in kadrlarni tayyorlashda davlat-xususiy sheriklikning samaradorligi, avvalo, ta'lim muassasalari va ish beruvchilar manfaatlarining muvofiqlashtirilishiga bog'liq. Bunda xususiy sektorning kadrlar tayyorlashdagi ishtiroki faqat amaliyot tashkil etish bilan cheklanib qolmasdan, kasblar va mutaxassisliklarga bo'lgan talabni aniqlash, o'quv dasturlarini ishlab chiqish, kasbiy malakalarni baholash, zamonaviy ishlab chiqarish texnologiyalarini ta'lim jarayoniga joriy etish hamda bitiruvchilarni ishga qabul qilish jarayonlarini ham qamrab olishi lozim. Shu nuqtai nazardan, xalqaro mehnat bozori talablariga javob beradigan o'rta bo'g'in kadrlarni tayyorlashda davlat-xususiy sheriklikning tashkiliy-iqtisodiy mexanizmlarini takomillashtirish, xususiy sektorning ta'lim jarayonidagi ishtirokini kengaytirish, kasbiy ta'lim dasturlarini ish beruvchilar ehtiyojlariga moslashtirish va amaliy tayyorgarlik sifatini oshirish dolzarb ilmiy-amaliy masala hisoblanadi. Mazkur yo'nalishdagi mexanizmlarni samarali tashkil etish natijasida professional ta'lim va mehnat bozori o'rtasidagi nomuvofiqlikni kamaytirish, bitiruvchilarning bandlik imkoniyatlarini kengaytirish hamda ularning xalqaro mehnat bozoridagi kasbiy raqobatbardoshligini oshirish uchun zarur shart-sharoitlarni shakllantirish mumkin.

TAHLIL VA NATIJALAR

Xalqaro mehnat bozorida yuz berayotgan tarkibiy o'zgarishlar professional ta'lim tizimi oldiga kadrlarni nafaqat mavjud kasblar bo'yicha, balki yangi texnologiyalar, raqamli transformatsiya, yashil iqtisodiyot va xalqaro ishlab chiqarish standartlariga mos kompetensiyalar asosida tayyorlash vazifasini qo'yimoqda. Shu nuqtai nazardan, o'rta bo'g'in kadrlarini tayyorlash tizimining samaradorligi ta'lim muassasasining ichki imkoniyatlari

1 <https://www.lex.uz/uz/docs/-7166588>

2 <https://lex.uz/uz/docs/-8168083>

bilangina emas, balki ish beruvchilar, davlat organlari va xususiy sektor o'rtasidagi hamkorlik darajasi bilan ham belgilanadi. Xalqaro mehnat tashkiloti professional va texnik ta'limni mehnat bozori talablariga moslashtirishda ish beruvchilar bilan yaqin hamkorlik, amaliy ta'lim va davlat-xususiy sheriklik mexanizmlarini muhim vosita sifatida ko'rsatadi. O'zbekiston sharoitida ushbu masalaning dolzarbligi yanada ortmoqda. 2026-yil 30-apreldagi 216-son Vazirlar Mahkamasi qarori bilan Kasbiy ta'lim agentligining asosiy vazifalaridan biri xalqaro standartlarga mos yuqori malakali o'rta bo'g'in kadrlarini tayyorlashni ta'minlash sifatida belgilangan. Mazkur hujjatda kasbiy ta'lim va kasbga o'qitish tizimida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish, texnikumlarda davlat-xususiy sheriklik asosidagi loyihalarni tashkil etish hamda o'rta bo'g'in kadrlarini tayyorlash jarayoniga xususiy sektorni jalb etish bo'yicha takliflar ishlab chiqish vazifalari ham belgilangan. Mazkur me'yoriy yondashuvdan kelib chiqib, davlat-xususiy sheriklikni faqat ta'lim muassasasiga xususiy mablag' jalb qilish mexanizmi sifatida baholash yetarli emas. Uning mazmuni ancha keng bo'lib, kadrlar tayyorlashning barcha bosqichlarini, ya'ni mehnat bozori talabini aniqlashdan tortib, o'quv dasturlarini ishlab chiqish, moddiy-texnik bazani rivojlantirish, ishlab chiqarish amaliyotini tashkil etish, malakani baholash va bitiruvchini ish bilan ta'minlashgacha bo'lgan jarayonlarni qamrab olishi lozim.

1-jadval.

Xalqaro mehnat bozoriga o'rta bo'g'in kadrlarni tayyorlashda davlat-xususiy sheriklikning asosiy mexanizmlari

Mexanizm	Davlatning roli	Xususiy sektorning roli	Kutilayotgan natija
Mehnat bozori ehtiyojlarini prognozlash	Mehnat bozori va tarmoqlar kesimida prognozlarni shakllantirish	Bo'sh ish o'rinlari, texnologik talab va kasbiy kompetensiyalar bo'yicha ma'lumot berish	Kadrlar tayyorlash hajmi va yo'nalishlarining talabga moslashishi
O'quv dasturlarini ishlab chiqish	Malaka talablari va ta'lim standartlarini belgilash	Ish beruvchi kompetensiyalari va amaliy modullarni shakllantirishda ishtirok etish	Mehnat bozori talablariga mos o'quv dasturlari
Dual ta'lim	Huquqiy va tashkiliy sharoit yaratish	Korxonada amaliy o'qitish va ustoz-shogird tizimini tashkil etish	Nazariy bilim va amaliy ko'nikmalarning integratsiyasi
Moddiy-texnik bazani rivojlantirish	Binolar, infratuzilma va davlat mablag'lari bilan ta'minlash	Zamonaviy uskuna, texnologiya va ishlab chiqarish tajribasini jalb qilish	Zamonaviy o'quv laboratoriyalari va ustaxonalar
O'qituvchilar malakasini oshirish	Pedagoglarni qayta tayyorlash va sertifikatlash	Ishlab chiqarishdagi mutaxassislarni ta'lim jarayoniga jalb qilish	Amaliy tajribaga ega pedagogik kadrlar
Malakani baholash va sertifikatlash	Milliy malaka tizimini muvofiqlashtirish	Kasbiy standartlar va amaliy imtihonlarda ishtirok etish	Kompetensiyalarning ish beruvchi tomonidan tan olinishi
Xorijiy sertifikatlash	Xalqaro hamkorlikni tashkil etish	Xalqaro standart va sertifikat talablarini joriy etish	Bitiruvchining xalqaro mehnat bozorida tan olinishi
Ishga joylashtirish	Bandlik xizmatlari va elektron platformalarni rivojlantirish	Bitiruvchilarni ishga qabul qilish va stajirovka tashkil etish	Ta'limdan bandlikka o'tish davrining qisqarishi
Ta'limni moliyalashtirish	Subsidiyalar, grantlar va moliyaviy imtiyozlar	Investitsiya, homiylik va korporativ buyurtmalar	Ta'limning moliyaviy barqarorligi
Kadrlarni qayta tayyorlash	Qayta tayyorlash dasturlarini qo'llab-quvvatlash	Yangi texnologiyalar bo'yicha talabni shakllantirish	Mehnat resurslarining moslashuvchanligi

Jadvaldan ko'rinib turibdiki, davlat-xususiy sheriklikning eng muhim jihati tomonlarning funksiyalarini o'zaro to'ldirishdan iborat. Davlat ta'lim tizimining huquqiy va institutsional asoslarini yaratadi, xususiy sektor esa ishlab chiqarish muhiti, texnologik tajriba, amaliy bilim va mehnat bozori haqidagi real ma'lumotlarni taqdim etadi. Bunday modelda davlat barcha xarajatlarni mustaqil ravishda moliyalashtiruvchi subyekt sifatida emas, balki sheriklik muhitini shakllantiruvchi, standartlarni belgilovchi va sifatni nazorat qiluvchi institutsional ishtirokchi

sifatida namoyon bo'ladi. Birinchi muhim mexanizm — mehnat bozori talabini prognozlash va kadrlar tayyorlash parametrlarini belgilash. An'anaviy modelda ta'lim yo'nalishlari ko'pincha mavjud o'quv bazasi va tarixiy ehtiyojlardan kelib chiqib shakllantirilishi mumkin. Biroq xalqaro mehnat bozori sharoitida bunday yondashuv yetarli emas. Ish beruvchilarning real ehtiyoji, yangi texnologiyalarning joriy etilishi, eksportga yo'naltirilgan ishlab chiqarishning kengayishi, migratsiya oqimlari va kasblarning transformatsiyasi muntazam tahlil qilinishi kerak. ILO ham kasbiy ta'lim tizimlarini mehnat bozori talablariga moslashtirish, kelgusidagi ko'nikmalarga bo'lgan ehtiyojni oldindan aniqlash va uni o'quv dasturlariga integratsiya qilish zarurligini ta'kidlaydi. Shu asosda maqolada "mehnat bozori — kasbiy ta'lim — xususiy sektor" uch tomonlama integratsiya modeli taklif etiladi. Ushbu modelda har bir hudud va iqtisodiyot tarmog'i bo'yicha ish beruvchilarning kadrlarga bo'lgan ehtiyoji elektron ma'lumotlar bazasiga kiritiladi. Mazkur ma'lumotlar asosida texnikumlarda qabul parametrlari, kasblar tarkibi va o'quv dasturlarining mazmuni shakllantiriladi. Natijada "ta'lim uchun kadr tayyorlash" tamoyilidan "mehnat bozori uchun kadr tayyorlash" tamoyiliga o'tish imkoniyati paydo bo'ladi.

Ikkinchi muhim yo'nalish — o'quv dasturlarini ish beruvchilar bilan hamkorlikda ishlab chiqish. O'rta bo'g'in mutaxassislarini tayyorlashda nazariy bilimlar bilan bir qatorda, muayyan ishlab chiqarish operatsiyalarini bajarish, uskunalardan foydalanish, texnika xavfsizligi talablariga rioya qilish, raqamli dasturlar bilan ishlash, texnik hujjatlarni tushunish va jamoaviy ish ko'nikmalari ham shakllantirilishi zarur. Shu sababli xususiy sektor vakillari o'quv dasturlarining alohida modullarini ishlab chiqishda bevosita ishtirok etishi maqsadga muvofiq. ILO tajribasida ham korxona va professional ta'lim muassasalari hamkorligi orqali bozor ehtiyojlarini aniqlash, qo'shma o'quv dasturlarini ishlab chiqish va ularni amaliyot natijalariga ko'ra takomillashtirish samarali mexanizm sifatida ko'rsatilgan. Demak, davlat-xususiy sheriklikning mazmuni "korxona — amaliyot bazasi" modelidan "korxona — ta'lim dasturining hamkor ishlab chiquvchisi" modeliga kengaytirilishi lozim. Uchinchi mexanizm — dual ta'lim va ishlab chiqarish amaliyotini kengaytirish. O'rta bo'g'in kadrlar uchun kasbiy kompetensiyaning shakllanishi bevosita real ish muhitida amaliy mashg'ulotlarni o'tash bilan bog'liq. Texnikumdagi nazariy mashg'ulotlar va korxonadagi amaliy faoliyatning integratsiyasi natijasida talaba ish joyidagi texnologik jarayon, mehnat intizomi, ishlab chiqarish standartlari va jamoaviy faoliyatni bevosita o'rganadi. Bu esa bitiruvchining ta'limdan bandlikka o'tish davrini qisqartirish imkonini beradi.

To'rtinchi yo'nalish — xususiy sektorning moddiy-texnik bazani rivojlantirishdagi ishtiroki. Zamonaviy kasblarni o'rgatish uchun texnikumlarning laboratoriya va ustaxonalari real ishlab chiqarishda qo'llaniladigan texnologiyalarga imkon qadar yaqin bo'lishi kerak. 216-son qarorda ham texnikumlarning laboratoriya va ustaxona bazalarini zamonaviy texnika, asbob-uskunalar va sarflov materiallari bilan ta'minlash vazifasi belgilangan. Shu sababli davlat-xususiy sheriklik asosida "korxona — texnikum" hamkorlik laboratoriyalarini tashkil etish, korxonalarda ishlatiladigan uskunalarning o'quv analoglarini o'rnatish va ta'lim oluvchilarni zamonaviy texnologiyalar bilan ishlashga o'rgatish mumkin. Bunday mexanizmning iqtisodiy samarasi ham mavjud. Agar davlat texnikumning barcha moddiy-texnik ehtiyojlarini mustaqil moliyalashtirsa, yangi texnologiyalarning tezkor almashinuvi sharoitida mavjud uskunalarni muntazam yangilash qo'shimcha xarajatlarni talab qiladi. Xususiy sektorni jalb etish orqali esa investitsiya yukining bir qismi korxonalar, tarmoq birlashmalari va boshqa manfaatdor subyektlar bilan taqsimlanadi. Bunda sheriklik shartnomalarida investitsiya hajmi, uskunadan foydalanish tartibi, o'quvchilarni amaliy tayyorlash majburiyati va natijadorlik ko'rsatkichlari aniq belgilanishi zarur.

Beshinchi yo'nalish — o'qituvchilarni ishlab chiqarish jarayoniga yaqinlashtirish. Kasbiy ta'lim o'qituvchisining faqat pedagogik bilimga ega bo'lishi zamonaviy ishlab chiqarish uchun yetarli emas. Texnologiyalarning tez yangilanishi sababli pedagoglarning ishlab chiqarish korxonalarida qisqa muddatli stajirovka o'tashi, yangi uskunalarni o'rganishi va ishlab chiqarish mutaxassislari bilan tajriba almashishi zarur. Shu bilan birga, xususiy sektorda faoliyat yuritayotgan tajribali mutaxassislarni texnikumlarda amaliyotchi o'qituvchi yoki mentor sifatida jalb etish mumkin. Oltinchi mexanizm — malakani mustaqil va amaliy baholash tizimini rivojlantirish. Xalqaro mehnat bozoriga chiqayotgan bitiruvchi uchun diplomning o'zi bilan bir qatorda uning amaliy kompetensiyalarini tasdiqlovchi sertifikatlar ham muhim ahamiyatga ega. 216-son qaror bilan 2026/2027 o'quv yilidan boshlab boshlang'ich, o'rta va o'rta maxsus kasbiy ta'lim dasturlari tegishli ravishda Ta'limning xalqaro standart tasniflagichi hamda Milliy malakalar ramkasining 3-, 4- va 5-darajalariga muvofiq diplomlar bilan bog'lanishi, qisqa muddatli kurslar bitiruvchilariga esa egallangan kompetensiya bo'yicha sertifikat berilishi belgilangan. Bu yondashuv o'rta bo'g'in kadrlarining malakasini xalqaro mehnat bozori talablariga yaqinlashtirish uchun muhim institutsional asos yaratadi. Yettinchi yo'nalish — xalqaro sertifikatlash va xorijiy hamkorlar bilan qo'shma ta'lim dasturlarini rivojlantirish. Xalqaro mehnat bozorida ishlashni maqsad qilgan mutaxassis uchun faqat milliy ta'lim hujjatiga ega bo'lish yetarli bo'lmasligi mumkin. Shu sababli kasbiy ta'lim muassasalari xalqaro kasbiy standartlar, xorijiy malaka sertifikatlari va ish beruvchilar tomonidan tan olinadigan kompetensiya modullarini o'quv jarayoniga bosqichma-bosqich kiritishi lozim. 216-son qarorda ham xorijiy hamkorlar bilan qo'shma va xalqaro ta'lim dasturlari asosida kadrlar tayyorlash hamda yoshlarni xorijiy tillarga o'qitish vazifalari belgilangan.

2-jadval.

Davlat-xususiy sheriklik asosidagi kadrlar tayyorlash modelining natijadorlik ko'rsatkichlari

Yo'nalish	An'anaviy yondashuvdagi asosiy muammo	Davlat-xususiy sheriklik asosidagi yondashuv	Natijani baholash ko'rsatkichi
Kadrlar tarkibi	Ta'lim yo'nalishi va bozor talabi o'rtasida nomuvofiqlik	Korxona ehtiyojlari asosida qabul parametrlarini shakllantirish	Talab yuqori kasblar ulushi
O'quv dasturi	Nazariya va amaliyot o'rtasidagi tafovut	Ish beruvchi ishtirokida kompetensiyaga asoslangan dastur	Amaliy modullar ulushi
Amaliyot	Qisqa muddatli va formal amaliyot	Uzoq muddatli dual ta'lim va korxona mentorligi	Amaliyot soatlarining ulushi
Texnologiya	Eskirgan o'quv uskunolari	Korxona texnologiyalarini ta'limga integratsiya qilish	Zamonaviy uskunalar bilan jihozlangan laboratoriyalar ulushi
Pedagoglar	Ishlab chiqarishdagi yangi texnologiyalardan uzilish	Korxonalarda stajirovka va mentorlik	Ishlab chiqarishda stajirovka o'tagan pedagoglar ulushi
Sertifikatlash	Diplomga asoslangan baholash	Kompetensiyaga asoslangan amaliy baholash	Sertifikatlangan bitiruvchilar ulushi
Bandlik	Bitiruvchi va ish beruvchi o'rtasida axborot uzilishi	Korxona buyurtmasi va ishga joylashtirish tizimi	Bitirgandan keyingi 6 oylik bandlik darajasi
Xalqaro mobillik	Xalqaro talablar bilan nomuvofiqlik	Xalqaro standart va sertifikatlarni joriy etish	Xorijda ishlayotgan bitiruvchilar ulushi
Moliyalashtirish	Davlat byudjetiga yuqori bog'liqlik	Davlat va xususiy investitsiyalarni birlashtirish	Xususiy investitsiyalar hajmi
Monitoring	Ta'lim natijasi bilan bandlik natijasi alohida baholanadi	Ta'lim-bandlik zanjiri bo'yicha yagona monitoring	Bitiruvchi bandligi va ish beruvchi qoniqishi

Mazkur modelda samaradorlikni baholashda faqat o'quvchilar soni yoki bitiruvchilar sonidan foydalanish yetarli emas. Eng muhim ko'rsatkichlardan biri bitiruvchining ta'limni tamomlagandan keyingi bandlik holati bo'lishi kerak. Bunda bitiruvchining olgan kasbi bo'yicha ishga joylashgani, ish haqining darajasi, ish joyining barqarorligi, xalqaro sertifikatlarning mavjudligi va ish beruvchining bitiruvchi kompetensiyalaridan qoniqish darajasi hisobga olinishi lozim. O'zbekiston bo'yicha Jahon bankining 2025-yilgi tadqiqotida kasbiy ta'lim va ko'nikmalar tizimini, jumladan, mehnat migrantlari uchun tayyorgarlik imkoniyatlarini takomillashtirish zarurati qayd etilgan. Bu esa o'rta bo'g'in kadrlarini faqat ichki mehnat bozoriga emas, balki tashqi mehnat bozoriga ham tayyorlash masalasini alohida ko'rib chiqish zarurligini ko'rsatadi. Shuningdek, Jahon bankining O'zbekiston bo'yicha ish o'rinlari va ko'nikmalar masalalariga bag'ishlangan tahlillarida iqtisodiy o'sish uchun mehnat bozori talablariga mos malakaga ega ishchi kuchini shakllantirish muhimligi ta'kidlangan. Bu holatda davlat-xususiy sheriklikning ustun jihati shundaki, xususiy sektor mehnat bozorida real talabni ta'lim tizimiga tezroq yetkazib bera oladi. Tahlil natijalari shuni ko'rsatadiki, davlat-xususiy sheriklikning samarali modeli uchta asosiy tamoyilga tayanishi kerak.

Birinchisi — talabga yo'naltirilganlik, ya'ni kadrlar soni va kasbiy tarkibi ish beruvchilarning real ehtiyojlari asosida shakllantirilishi. Ikkinchisi — amaliy yo'naltirilganlik, ya'ni ta'lim jarayonining sezilarli qismi real ishlab chiqarish muhiti bilan bog'lanishi. Uchinchisi — natijadorlikka asoslangan moliyalashtirish, ya'ni davlat va xususiy sektor tomonidan ajratiladigan mablag'lar faqat o'quv jarayonining o'ziga emas, balki bitiruvchining egallagan kompetensiyasi va keyingi bandlik natijalariga ham bog'lanishi. Shu asosda maqolada xalqaro mehnat bozoriga o'rta bo'g'in kadrlarni tayyorlash uchun "Davlat — texnikum — xususiy sektor — xalqaro ish beruvchi" integratsion modelini shakllantirish taklif etiladi. Ushbu modelning birinchi bosqichida xalqaro va milliy mehnat bozorining talablarini prognozlash, ikkinchi bosqichida talab etilayotgan kasblar bo'yicha kompetensiya proffillarini ishlab chiqish, uchinchi bosqichida o'quv dasturlarini ish beruvchilar bilan birgalikda shakllantirish, to'rtinchi bosqichida dual ta'lim va ishlab chiqarish amaliyotini tashkil etish, beshinchi bosqichida kompetensiyalarni mustaqil baholash va sertifikatlash, yakuniy bosqichida esa bitiruvchilarni milliy yoki xalqaro ish beruvchilar bilan bog'lash nazarda tutiladi.

Umuman olganda, tahlil natijalari davlat-xususiy sheriklikni o'rta bo'g'in kadrlar tayyorlashning alohida elementi sifatida emas, balki "mehnat bozori talabi — ta'lim dasturi — amaliy tayyorgarlik — malaka sertifikatsiyasi — bandlik" yagona zanjirini birlashtiruvchi institutsional mexanizm sifatida ko'rish zarurligini ko'rsatadi. Xalqaro tajribada ham davlat va xususiy sektorning hamkorligi ta'lim mazmunini sanoatdagi texnologik o'zgarishlarga moslashtirish, o'quv dasturlarining amaliy ahamiyatini oshirish va xususiy investitsiyalarni ko'nikmalarni rivojlantirishga yo'naltirish imkonini bergan. Shunday qilib, xalqaro mehnat bozoriga o'rta bo'g'in kadrlarni tayyorlashda davlat-xususiy sheriklikning samaradorligi, avvalo, xususiy sektorning ta'lim jarayonidagi ishtiroki qanchalik chuqur tashkil etilganiga bog'liq. Faqat moliyaviy resurslarni jalb qilishga asoslangan sheriklik modeli o'rniga mehnat bozori prognozi, o'quv dasturlarini birgalikda ishlab chiqish, dual ta'lim, ishlab chiqarish amaliyoti, pedagoglar stajirovkasi, zamonaviy uskunalar, kompetensiyalarni mustaqil baholash, xalqaro sertifikatlash va bitiruvchilar bandligini monitoring qilishni qamrab oluvchi kompleks modelni shakllantirish maqsadga muvofiq. Mazkur yondashuv kasbiy ta'lim tizimining mehnat bozori bilan uzviy bog'liqligini kuchaytirib, o'rta bo'g'in mutaxassislarining kasbiy kompetensiyalarini zamonaviy talablar bilan uyg'unlashtirishga xizmat qiladi.

XULOSA

O'tkazilgan tahlillar natijasida xalqaro mehnat bozoriga o'rta bo'g'in kadrlarni tayyorlash jarayonida davlat-xususiy sheriklikni rivojlantirish professional ta'lim tizimining mehnat bozori talablariga moslashuvchanligini oshirishning muhim mexanizmlaridan biri ekanligi aniqlandi. Globallashtirish, raqamlashtirish, texnologik yangilanish va ishlab chiqarish jarayonlarining murakkablashuvi natijasida ish beruvchilar tomonidan talab qilinayotgan kasbiy kompetensiyalar tarkibi muntazam o'zgarib bormoqda. Shu sababli kadrlar tayyorlash tizimini faqat ta'lim muassasalarining ichki imkoniyatlari asosida tashkil etish o'rniga davlat, ta'lim tashkilotlari va xususiy sektorning o'zaro hamkorligiga asoslangan integratsiyalashgan modelni shakllantirish zarur. Tadqiqot natijalari davlat-xususiy sheriklikning samaradorligi xususiy sektorni faqat moliyaviy resurs manbai sifatida jalb etish bilan cheklanmasligi kerakligini ko'rsatdi. Xususiy korxonalar mehnat bozorida talabni aniqlash, kasbiy kompetensiya proffillarini ishlab chiqish, o'quv dasturlarini takomillashtirish, dual ta'lim va ishlab chiqarish amaliyotini tashkil etish, zamonaviy texnologiyalarni ta'lim jarayoniga joriy qilish, pedagoglarning malakasini oshirish, bitiruvchilarni baholash va ishga joylashtirish jarayonlarida faol ishtirok etishi lozim. Bunday yondashuv ta'lim mazmuni bilan real ishlab chiqarish talablari o'rtasidagi tafovutni kamaytirish imkonini beradi.

Davlat-xususiy sheriklik asosida dual ta'limni rivojlantirish ham alohida ahamiyatga ega. Xalqaro tajribada korxona va professional ta'lim muassasalari o'rtasidagi hamkorlik o'quv dasturlarini mehnat bozori ehtiyojlariga moslashtirish, amaliy ko'nikmalarni rivojlantirish va ta'limdan bandlikka o'tishni yengillashtirish vositasi sifatida qo'llanadi. ILO tomonidan o'rganilgan modellar ham xususiy sektor bilan hamkorlikda o'quv dasturlarini ishlab chiqish va ularni amaliyot natijalari asosida takomillashtirish muhimligini ko'rsatadi. Shu asosda quyidagi takliflarni ilgari surish mumkin: birinchidan, har bir texnikum bo'yicha asosiy ish beruvchilar bilan uzoq muddatli davlat-xususiy sheriklik shartnomalarini shakllantirish; ikkinchidan, xususiy sektor ishtirokida kasbiy kompetensiyalar va o'quv dasturlarini muntazam yangilab borish; uchinchidan, dual ta'lim va korxonalardagi amaliy mashg'ulotlar ulushini oshirish; to'rtinchidan, korxonalarning texnikumlar moddiy-texnik bazasini rivojlantirishdagi ishtirokini rag'batlantirish; beshinchidan, pedagoglarning korxonalarda stajirovka o'tash mexanizmini kengaytirish; oltinchidan, bitiruvchilarning kasbiy kompetensiyalarini mustaqil baholash va xalqaro sertifikatlash tizimini rivojlantirish; yettinchidan, bitiruvchilarning ta'limni tamomlagandan keyingi bandligini muntazam monitoring qilish maqsadga muvofiq.

Umuman olganda, xalqaro mehnat bozoriga raqobatbardosh o'rta bo'g'in kadrlarni tayyorlash davlat, professional ta'lim muassasalari va xususiy sektorning uzviy hamkorligini talab qiladi. Davlat-xususiy sheriklikning samarali tashkil etilishi natijasida ta'lim dasturlarining amaliy yo'naltirilganligi, kasbiy kompetensiyalarning mehnat bozori talablariga muvofiqligi, zamonaviy texnologiyalardan foydalanish darajasi va bitiruvchilarning bandlik imkoniyatlarini oshirish mumkin. Shu bois davlat-xususiy sheriklikni moliyaviy hamkorlikning alohida shakli sifatida emas, balki **kadrlar tayyorlash — malaka — bandlik — xalqaro mehnat bozori** o'rtasidagi uzviy aloqani ta'minlovchi kompleks institutsional mexanizm sifatida rivojlantirish maqsadga muvofiq.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR RO'YXATI:

1. O'zbekiston Respublikasi Prezidenti. "Kasbiy ta'limda malakali kadrlar tayyorlash tizimini yanada takomillashtirish va xalqaro ta'lim dasturlarini joriy qilish chora-tadbirlari to'g'risida"gi 2024-yil 16-oktabrdagi PF-158-son Farmoni. <https://www.lex.uz/uz/docs/-7166588>
2. O'zbekiston Respublikasi Vazirlar Mahkamasi. "O'zbekiston Respublikasi Oliy ta'lim, fan va innovatsiyalar vazirligi huzuridagi Kasbiy ta'lim agentligi hamda Kasbiy ta'limni rivojlantirish jamg'armasi to'g'risidagi nizomlarni tasdiqlash haqida"gi 2026-yil 30-apreldagi 216-son qarori. <https://lex.uz/uz/docs/-8168083>

3. International Labour Organization. Guidebook: Implementation of Public-Private Partnership in TVET. Geneva: ILO, 2019.
4. International Labour Organization. Public-Private Partnerships Benefit TVET Institutes and Industry Alike: Good Practices, Replication Steps and Way Forward. Geneva: ILO, 2018.
5. International Labour Organization. Case Study: Aligning Skills Development with Market Needs. Geneva: ILO, 2018.
6. International Labour Organization. Training for Employment. Report V, International Labour Conference, 88th Session. Geneva: ILO, 2000.
7. International Labour Organization. Technical and Vocational Education and Training (TVET). Geneva: ILO.
8. International Labour Organization. Building Resilient Funding Models for Dual Vocational Education and Training (VET) in Informal Economies. Geneva: ILO, 2026.
9. International Labour Organization. Technical and Vocational Education and Training (TVET) Reform Project: Final Results and Lessons. Geneva: ILO.
10. World Bank. Uzbekistan: Skills Development, Employment and Labor Market Development. Washington, DC: World Bank.
11. World Bank. Jobs and Skills Development in Uzbekistan: Policy and Institutional Perspectives. Washington, DC: World Bank.
12. OECD. Getting Skills Right: Future-Ready Adult Learning Systems. Paris: OECD Publishing.
13. OECD. Skills for Jobs Database. Paris: OECD.
14. UNESCO. Strategy for Technical and Vocational Education and Training (TVET). Paris: UNESCO.
15. International Labour Organization. The Future of Vocational Education and Training: Skills, Employment and Social Dialogue. Geneva: ILO.

IQTISODIYOT & TARAQQIYOT

Ijtimoiy, iqtisodiy, texnologik, ilmiy, ommabop jurnal

Ingliz tili muharriri: Feruz Hakimov

Musahhih: Zokir ALIBEKOV

Sahifalovchi va dizayner: Maqsudov Hasan

2026. № 4-maxsus son

© Materiallar ko'chirib bosilganda "Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali manba sifatida ko'rsatilishi shart. Jurnalda bosilgan material va reklamalardagi dalillarning aniqligiga mualliflar ma'sul. Tahririyat fikri har vaqt ham mualliflar fikriga mos kelamasligi mumkin. Tahririyatga yuborilgan materiallar qaytarilmaydi.

Mazkur jurnalda maqolalar chop etish uchun quyidagi havolalarga maqola, reklama, hikoya va boshqa ijodiy materiallar yuborishingiz mumkin.

Materiallar va reklamalar pullik asosda chop etiladi.

El.Pochta: sq143235@gmail.com

Bot: @iqtisodiyot_77

Tel.: 93 718 40 07

Jurnalga istalgan payt quyidagi rekvizitlar orqali obuna bo'lishingiz mumkin. Obuna bo'lgach, @iqtisodiyot_77 telegram sahifamizga to'lov haqidagi ma'lumotni skrinshot yoki foto shaklida jo'natishingizni so'raymiz. Shu asosda har oygi jurnal yangi sonini manzilingizga jo'natamiz.

"Yashil" iqtisodiyot va taraqqiyot" jurnali 03.11.2022-yildan O'zbekiston Respublikasi Prezidenti Adminstratsiyasi huzuridagi Axborot va ommaviy kommunikatsiyalar agentligi tomonidan №566955 reyestr raqami tartibi bo'yicha ro'yxatdan o'tkazilgan.
Litsenziya raqami: №046523. PNFL: 30407832680027

Manzilimiz: Toshkent shahar, Mirzo Ulug'bek tumani
Kumushkon ko'chasi, 26-uy.

Jurnal sayti: <https://yashil-iqtisodiyot-taraqqiyot.uz>
